

VASÁRNAPI KRÓNKA.

Írja: MOLNÁR FERENC.

Jegyzetek a hétről.

I.

Meg kellene adóztatni a kártyaszatlokat.

A francia kormányok sokáig harcoltak elkeseredetten a hazárdjáték, nevezetesen a baccarat ellen. A helyzet náluk is olyan volt sokáig, mint nálunk. A nagyon gazdag és nagyon befolyásos urakat nem lehetett zavarni a multságukban, a szegényebbeknek is meg kellett tehát engedni a kártyát. Ott is az történt, csak nagyobb mértékben, mint nálunk: a kártyapénz-bevételek igen sok embert csábítottak arra, hogy kártyaklubot alapítson, s a sok *cercle*, ahol kifosztották az embert, úgy nőtt ki a földből, mint a gomba. Azt már minden kártyás tudja, hogy az, hogy a kártyások egymást fosztják ki, mese. A kártyást nem a másik kártyás teszi tönkre, hanem a klubnak fizetett kártyapénz, amit levonnak, s ami gépies pontossággal fogyasztja napról-napra az összesek pénzét. Már most a legtöbb klub nincs arra berendezkedve, hogy minden nap öt-tíz új tagot vegyen föl, így tehát a meglevő néhány száz tag pénzéből csip le a kártyapénz néhány százévet. Természetes, hogy a végén mindenki veszít. A francia kormány úgy gondolkodott, hogy ha már mindenki veszít, legalább nyerjen az állam, és alaposan megadóztatta ezeket az ugynevezett pinkapénzeket. Párisban most tehát nem nagyon üldözik a kártyabarlangokat, de az állam olyan milliókat huz ki belőlük, amelyeket nem is nagyon szeret bevalani. Horribilis pénzt nyer egy-két év óta a humánus alap a kártyásoktól. Most még tovább akarnak menni egy lépéssel. Arra az álláspont-ra helyezkedve, hogy felnőtt ember azt csinál a pénzével, amit akar, meg akarják engedni Franciaországban az eddig tiltott roulette és trente-et-quarante játékot is, természetesen szintén gyilkos módon megadóztatva, sőt az ellenőrzés biztosságának kedvéért állami krupiékkal. Tagadhatatlan, hogy az eszme nem rossz. Az állam azt mondja: a dohányzás is ártalmas, a szeszivás is ártalmas, az emberek mégsem akarnak lemondani róla, tehát mi veszünk a kezünkbe és nagy pénzeket nyerünk rajta. Így van a kártyával is: az is ártalmas, mégse hagyják abba az emberek. Vegye tehát a kezébe az állam, mint a többi ártalmas élvezetet. Nyer is rajta, meg aztán vigyáz is kissé, hogy nagy túlzásba senki ne menjen. Ha a közérkölciség és közegészség szempontjából felügyel az állam a prostitúcióra, megteheti ugyanezt a kártyázással is. Nagy különbség az állam szempontjából nincs a kettő közt. Mindezt csak azért mondtuk el itt, mert látjuk, hogy nálunk is sokat törték a fejüket a nagyfejük azon, hogyan lehetne a kártyakérdést Budapesten megoldani. Mert abba mégse lehet belemenni, hogy időről-időre egy szegény öngyilkos oldja meg ezt a nehéz és fájdalmas problémát. Mi volna, ha a mi pénzügyminisztereink, akik shakespeareai fantáziával keresik az új meg új adóalkalmakat, rávetnék epedő szemüket a zöld asztalokra? Magán ezen a kártyás Budapesten évente néhány szép milliót lehetne elvenni a kártyapénz-útszórásoktól. És ha már a totalizátort adóztatják, miért nem fekszenek rá a többi szerencsejátékra is? Elvégre, hogy a szerencsejáték mellett a zöld szín a gyepen van-e vagy a posztón, ez nem lehet pénzügypolitikai szempontból különbség.

II.

Miért nincs érdeklődés a községi választások iránt?

Ez nem olyan kérdés, amit a szónok azért tesz föl, hogy nyomban feleljen is rá. Ez a kérdés őszinte kérdés, amire igazán nem tudjuk megadni a feleletet. Péntek este értek véget a községi választások Pesten, és aki összehasonlítja a leszavazottak számát a szavazatra jogosultak számával, az okvetlenül félrehuzza a száját. Ki hallott olyat, hogy egy polgárság, amelynek őszinte vágya mostanában a szavazati jog kiterjesztése, saját jószántából, privát szorgalomból szűkíti meg a szavazati jogot azzal, hogy otthon marad? E helyen igen sokszor panaszkodtunk el a főváros száz meg száz olyan baját, amely minden nap minden embert érint és mindannyiszor hirdettük azt, hogy ezen csak egy módon lehet segíteni, még pedig úgy, hogy mindenki elmegy szavazni és arra szavaz, akitől a bajok orvoslását várja. Érthető volna ez a közömbösség, ha a város bajai olyanok volnának, hogy csak egy-egy osztályt sújtának. Meg tudnók érteni, hogy a polgárság tehetősebb része nem száll sikra a munkásbajokért, vagy hogy a munkás indolens a tőkésék bajaival szemben. De a munkás is meg a tőkés is hamisított tejet iszik. A munkás is meg a tőkés is nagy házbért fizet, a húst egyforma drágán adják kereszténynek és zsidónak, az olcsó közlekedés egyformán hiányzik a budainak meg a pestinek, itt olyan primitívek, olyan hallatlanul egyszerűek a bajok, hogy mindenki minden órában érzi valamennyit: ahányszor a villát a szájához emeli, ahányszor a zsebébe nyul, ahányszor sietős utja van, ahányszor elsején kikapja a fizetését. Mégse megy szavazni, mégse válogat, mégse mozgolódik. Mi ennek az oka? Valami nagy, általános fásultság, török nemtörődömség, a szent Ugyismindegy vallásának tana? Miért sajnálja azt a kis utat az urnáig a fővárosi polgár? Vagy talán azért nem megy szavazni, mert épen betegen fekszik a hamis élelmiszertől és nincs pénze a házbérdrágaság miatt a nem létező autotaxira, hogy odavitesse magát? Miért? Miért? A kérdés kérdés marad, mert úgy látszik, hogy nemcsak a szónok, hanem az igen tisztelt közönség sem tud rá megfelelni.

III.

Az ember nem tudja, mitől hizik.

Ezt a táplálkozásügyi vegytan terén elhangzott nagy életigazságot a magyar nép találta ki, sokkal előbb, mintsem a szerves vegytan tudománya ugyanide eljutott volna. Most körülbelül itt tartanak mind a ketten, a nép is, meg a tudomány is. Az ember kétségbeesve konstatálja, hogy a feketekávéval együtt lenyelte a legyet, és a szomszéd azzal vigasztalja, hogy az ember ugyse tudja, mitől hizik. Talán épen ettől. Ez jut eszembe, ha végig gondolom, hogy a mostani háborus időkben a tudósítások és vélemények feketekávéjával mennyi egyebet nyeltünk le, amitől hizunk. Igen érdekes volna pontos statisztikát összeállítani arról, hogy az ember mi mindent tanul meg az újságból. Most ezer meg ezer ember tanulta meg a katonai tudomány nagyrészét a lapokból. Anélkül, hogy akarta volna. Megtanultuk a tüzérségi harcok módszereit, eszközeit, megtanultuk a várépítés főbb elveit, megtanultuk, hogyan dolgozik a diplomacia, megtanultunk egy akkora adag földrajzot, amit két év alatt se vert fejünkbe annak idején a tanító, pontos, majdnem kilométerekre pontos tudomásunk van a görög, török, szerb, bolgár, román, montenegrói földrajzi viszonyokról. Tudjuk, hol vannak a hegyek, tavak, vasutak, tengerek, kikötők, — éppugy megtanultuk

most a Balkán teljes politikai és természettudományos földrajzát, mint annak idején, néhány évvel ezelőtt, mikor az oroszok a japánokkal küzdöttek, a keletázsiai földrajzot és az orosz katonaeletet, a nagyszerű és érdekes japáni viszonyokról nem is szólva, pedig azokat is csak akkor tanultuk meg igazán. Gyönyörű haszna ez a sajtónak. Ha valahol bedől egy cementboltzat, megtanuljuk az újságból a különbséget cement, beton és vasbeton között. Ha nagy járvány van valahol, hetek és hónapok tudósításai teljesen kitanítanak bennünket arra a betegségre, az ellene való védekezésre. A „Titanic“ katasztrófája alkalmából a legalföldibb sikságlakó és a legtátraiabb hegylakó is megtanulta a tengerészet titkait, a hajók szerkezetét, felszerelését, az északról induló jéghegyek létezését, okait, érdekes sajtóságait, sőt még bepillantást kapott a szikratávírás titkaiba, az amerikai üzleti élet brutalitásába és a hajósársaságok hatalmas üzleti szempontjaiba. Egy-egy nagy katasztrófa, szenzáció, amelyre oly könnyen mondják rá, hogy „felfújja a lapok“, meg hogy azért foglalkoznak vele bőven, mert „hajhászszák a szenzációt“, annyi minden hasznos dologra tanítja meg az emberiséget a sajtó útján, hogy nincs az az iskola, ami ennyi okulást nyújthatna felnőtt embereknek, akik másképen már nem nagyon akarnak tanulni. Ha az ember évről-évre összeállítaná ezeket a tudósításokat és számontartaná, hogy az élet hány ágába nyújtanak érdekes és tanulságos, hasznos bepillantást, rájönne, hogy bizonyos időközökben minden megfordul egyszer a lapok hasábjain. A világsajtó minden évben újra és újra feldolgozza az aktualitás fénykörébe került kérdéseket, s minden évben végigjárja újra az olvasó az ő igazi iskoláját, megkapja a maga földrajzát, közegészségtanát, műszaki újdonságát, jogi, politikai tudnivalóit. Itt az alkalom újra rámutatni a sajtó hatalmas tanító és felvilágosító munkájára, nagy kulturális erejére, amelylyel nem versenyezhet semmi ezen a világon. És itt látszik világosan az is, hogy nem újságírói öndicséret és hengegés, mikor azt mondjuk, hogy a sajtó tanít, mert hiszen magunk is csak háboruban válunk tüzérségi szakértökké és földrajztanárokká, úgy, hogy mi kérdezzük ki a vezérkari tisztet és mi nézzük meg a térképet ezrek és százezrek nevében. Nem az újságíró tanítja a közönséget, hanem az újság, mert maga az újságíró is ugyanakkor tanul, mikor a közönsége időbeli különbség a kettő közt legfőlebb néhány óra az újságíró javára. Véres csaták, elsülyedt hajóóriások, ezeket pusztító járványok, távoli tőzsdei botrányok viharznak el évről-évre a fekete betütengeren és rettenetes káraik mellett hatalmas tanulságokat nyújtanak az emberiségnek. Az emberiség szörnyűködik a háboru vérengzéseiben, de közben lenyeli azt, hogy Derkos mellett egy tó van és Konstantinápoly onnan kapja a vizet. Ugyanekkor lenyeli azt is, hogy ez a víz meg van fertőzve kolerával, tehát tudja, hogy kolera esetén mily fontos az ivóvíz. És megtanulja, hogyan dezinficiálnak a török táborban mésszel, ez is valami. Az ember igazán nem tudja, mitől hizik, nemcsak testileg, de lelki-leg is.

IV.

A dolgozó nők egyenruhája.

Ezt Londonban tárgyalják most, állítólag nagy izgatottsággal. A nőnek, aki irodában dolgozik, megtiltották a kacér öltözködést, egyenruhafélét kényszerítenek rá, olyat, aminő már nálunk is van például a vasutas hölgyeknek. A hölgyeknek ez nem tetszik. Nem akarnak lemondani a nőies öltözködésről. Ez

az egyik ujság. A másik az, hogy az illusztrált lapokat végigjárja egy fiatal szerb leánynak a képe, aki katonaruhába öltözve harcolja végig a háborút a völegénye kedvéért, amint ezt régen regényekben olvashattuk. Ez a másik ujság. És a harmadik, amely szintén idevág, az az ötlet — és ilyesmi igazán csak háborus időben születethetik, — hogy ama sok nő számára, aki munkát keres, aki megbízható és munkabíró, fegyelmezhető és nem törődik egyébvel, csak azzal, hogy a kenyerét tisztességes munkával keresse meg, nem lehetne megnyitni a katonai pályát? Már nem azt, amelyik a harcolással függ össze, hanem azt, amely az élelmezés, ruházkodás, irodai, távirói, hivatali munka számára köt le ezer meg ezer harc képes legényt. Megvanom, csak furcsának, de boldognak nem látszik az ötlet. A katonai hivatalnokok, pékek, szabók, vargák, szakácsok, raktárfelügyelők munkáját nők talán még jobban végeznék el, mint a férfiak. És sok ezer puska kapna gazdát. És sok ezer nő tisztességes keresetet, munkát, egész életre szóló ellátást és — egyenruhát. Ha egyszer nagyon nagy szükség lesz puskás férfiakra, a jövő bizonyára meg fogja hozni azt, hogy senki sem nevet majd ezen az ötleten.

Kereszt a Szófia-mecseten.

Nemcsak emberekkel, művészeti irányokkal, irodalmi művekkel esik meg gyakran, hogy, míg minden valószínűség szerint egy bizonyos előbbi időben nagy sikerük lett volna, feltűnésük pillanatában már elkéstek és nem keltettek visszhangot, hanem ime, egy történeti eseményvel is megeshetnek ilyesmi.

Mióta a bolgárok megverték a nagy lüleburgas-vízi csatában a törököket s egészen Konstantinápoly kapujáig, a csatadzsai védővonalon kergették őket, feltűnt az európai gondolkodás láthatárán egy nagyszerű világtörténelmi reménység megvalósulásának lehetősége. Feltűzni a konstantinápolyi Aja Szófiára, a mohamedán világ első templomára, Szent Péter székesegyháza keresztjét. Ez jelent meg célpontként Ferdinánd cár hadserege előtt. A mohamedánizmus egy egész világ s ennek a világnak csuespontja, koronája a stambuli mecset. A kereszténység viszont egy másik világ, amelyet évszázadokon át szorongatott a mohamedánizmus s két felől is, előbb nyugatról, a pirenei félsziget felől, aztán keletről, a Balkán-félsziget felől hatolt egykor jó mélyen beléje, szinte a szívéig. Konstantinápoly egykor a kelet-római császárság fővárosa, egy nagy keresztény kultur-tűzhely volt; ötödfélszáz év óta azonban az ozmán uralom hatalmi gócpontja, Európa egyetlen mohamedán, nem keresztény fővárosa, a Keletnek egyetlen, gögös maradványa az egyre inkább elnyugatiasodó Európában.

E nagy világtörténelmi tények elgondolása, felfogása mindannak a sok, világokat mozgató ellentétnek, amelyekkel a tények terhesek, megérezhető mindenki, mennyire alkalmas a Szófia-mecsetre feltűzendő kereszt gondolata arra, hogy egész Európát fölizgassa. Nos és mit látunk és látunk? Azt, hogy a nagyszerű világtörténelmi tény, a kereszténység óriási diadala legnagyobb vetélytársán nemcsak hogy föl nem lelkesítette Európát, hanem ellenkezőleg, mélabúra, sőt tiltakozásra ingerelte. Nagy francia írók emelték föl tiltakozó szavukat az ellen, hogy Konstantinápolyba bevonuljanak a bolgárok s ott esetleg holmi keresztény kultúra terpeszkedjék szét. Annak a szépségnek, hangulatosságának, ősi, sajátos kulturának nevében, melyet az Izlam reprezentál s melyet Konstantinápolyban élvezni lehet, tették ezt. S mindenki, aki valaha volt Stambulban vagy reméli, hogy egykor oda fog jutni, rémülve gondolt arra, hogy a kereszténység betör egy idegen álmvilág e nagyszerű kiállításába. Arról, hogy politikai okok az egyes államokat arra indították, hogy a bolgárokat lebeszéljék Konstantinápoly elfoglalásának forszírozásáról, nem is beszélünk. Csak az európai közhangulatra hivatkozunk, mely nem hogy lelkesen repesni kezdett volna a kereszt e sikerén, ha-

nem boszankodva zúgolódni kezdett s szinte így kiáltott föl: nem kell kereszt a Szófia-mecsetre!

Mi az oka ennek? Azt hiszem, az, hogy ez a tagadhatatlanul nagy szerű történelmi gesztus, melylyel a keresztény világ jelvényét feltűznék a mohamedán világ csuesára, egyszerűen elkésett. Ha ez a francia forradalom előtt, a Lajosok s Mária Terézia korában, vagy akár Napoleon bukása után, a Szent szövetség idejében, amikor a nemzeti öntudatok még nem voltak oly erősen kialakulva s a keresztény Európa gondolata elég erős volt, tünt volna föl lehetőségként, valószínűleg óriási lelkesedést váltott volna ki. Ma azonban az európai népeket a nemzeti eszme hevíti s mellette egyre erősödő jelentőséggel a szocializmus gondolata. A keresztény szolidaritás szétfoszló árnya a multnak. A keresztnek, pláne a görög-keleti kettős keresztnek sikerei hidegen hagyják a kultur-Európát. Ép ezért a megkeresztelt Szófia-mecset képe nem mint valami nagyszerű eredmény, hanem mint egy kellemetlen erőszakoskodás, tűnik a nagy vallási ellentétek iránt már kevésbé érzékeny Európa köztudata elé.

Napi hírek.

(Folytatás a fölapról.)

— (Az áldozatok.) Egy olvasónk írja: Bökes családapa vagyok, kérem, és mivel magam már vén népfölkelő vagyok, fiaim ellenben még apró urfiak, a háborus híreket nem olvasom nagyobb emocióval, mint amilyen megillet egy szegény budapesti polgárt, ki a háziurban, a mézárosban, a zupringerben sokkal nagyobb ellenséget lát, mint a balkáni négy királyban együttvéve. Így tehát nem is esek neki valami nagy mohósággal a háborus híreknek, melyekből ezer ágyucső mered felém. Még félálmosan ülök le a kora reggeli órában a borbélyom székébe és félig vagyok csak ébren, mikor a langyos habot arcomon érzem, de idegesen riadok fel, amint a mester tajtékzó haraggal szizegi fülembe:

— Disznóság, kérem alázattal, hogy még nem tanítottuk meg azokat a rácsokat! De most már itt az ideje . . .

És olyan dühösen borotvál, hogy félek, még Belgrádnak találja nézni a nyakamat és bele hasogat. Az utcán már az utcai lapok riktó címbetűi virítanak felém, mindegyik olyan harcias, háborus és véres, hogy már hallani vélem Miskolc felől az orosz ágyuk bömbölését. A kávéházban a pincérnek értesülései vannak egy hadnagy vendégtől a mozgósítás felől, a kalauz szerb kémeket látott tegnap a kecsiján, mindenkinek van valami nagyszerű szenzációja és azokat gonként rugdalja a szegény polgárember gyomrába. De legrosszabbak „olvasott” ismerőseim, mert azok nem elégszenek meg egy szenzáció goaljával, hanem az egész jövő század regényét belenyomkodják idegeim közé. Az egyik kifejti, hogy nekünk magyaroknak már csak pár évünk van hátra, mert aztán a szlávok felfalnak és szláv tartománynyá súlyesztenek. A másik kifejti, hogy a szerbek ellen nem lehet győzni, mert az jobb hadsereg, mint a miénk. A harmadik történeti alapon kimutatja, hogy voltaképpen mi is szlávok vagyunk és nincs is más nemzetnek jövője, mint a szlávoknak. És mindez azért van, mert a törökök elveszítették néhány csatát. Ha nem veszítették volna el, akkor azt beszélne minden második ember, hogy az ázsiaiaké a jövő és pár év múlva a kínai fog megenni bennünket.

Visszafelé haladva egyébként mindig akadtak tudós emberek, száz és kétszáz évvel ezelőtt is, akik kimutatták, hogy bennünket valaki fel fog falni. Isten akarataiból és a magunk erejéből ugyan itt vagyunk már ezer év óta, birodalmak omlottak mellettünk porba és mi még mindig itt vagyunk. Sőt itt is maradunk. Csodálatos hogy a pár milliós Szerbiának és Bulgáriának világsikereket, birodalmi jövőt jósolnak, a husz millió népességű Magyarországot pedig mindenki zsákmánynak tipeli. Persze, a nemzetiségekkel hozakodnak elő és elfelejtik, hogy a balkáni államokban épen olyan nemzetiségi különbségek vannak, mint nálunk, azzal a különbséggel, hogy egyforma kulturátlanság mellett ott az ellentétek nem élesedtek úgy ki, mint köztünk és boldog egyenjoguságban élő nemzetiségeink között.

— (Orosz hangulatkép.) A Ruszkoje Szlovo egyik munkatársa érdekes megfigyelésről számol be a lap legutóbbi számában. Nemrégiben táviratot akart feladni valamely táviróhivatalban, ahol észrevette, hogy az ügyeletes távirótiszt minden féllel élénk szóváltásba elegyedik. A hírlapírónak az volt a benyomása, hogy a tisztviselő minden áron bizonyítani akar valamit, ami ellen a közönség élénken tiltakozik. A táviratfeladók egynémelyike, az alsóbb néposztályhoz tartozók, azzal bizonyították állításuk valóságát, hogy keresztet vetettek, némelyek pedig esküvel erősítették, hogy minden rendben van, mindez azonban keveset használt és a szegény emberek megdöbbenve távoztak a rács elől. A hírlapíró utána járt a dolognak és megállapította, hogy a furcsa jeleneteknek egy hivatalos rendelet volt az oka, amelyet a hivatalban nemrégön függesztettek ki. A rendelet szigorúan megtiltotta a tisztviselőknek, hogy oly táviratokat továbbítsanak, amelyeknek szövegében valamelyes mellékértelmeztetés lehet találni, amely parancsok aztán a tisztviselők oly kicsinyes és rosszindulatú pontossággal tették eleget, hogy a kínos és kellemetlen jelenetek egymást követték. Különösen kellemetlen volt a helyzete egy fiatal hölgynek, aki a felháborodástól hol elpirult, hol meg elsápadt. Ennek a hölgynek a büne pedig abban állott, hogy a völegényo részére szóló táviratban százezer csókot merészelt küldeni.

— Mit ért ön csókok alatt? — kérdezte a távirótiszt.

— A legegyszerűbb és legtisztességesebb csókokat — válaszolja indulatosan a hölgy.

— Én ugy látom, hogy ez csak egy megállapodászerű chifre és ön a valóságban százezer példány pornografikus könyvről akar értesítést küldeni . . .

És így folyt a párbeszéd tovább; a táviróhivatalnok hajthatatlan maradt és nem tágitott gyanujától, majd kijelentette, hogy minden távirat feladójának előbb kétséget kizáróan be kell bizonyítani, hogy valóságban arról van szó, amit a távirat holt betűi jelentenek . . . A megkínzott hölgy természetesen nem volt képes boldogulni a konok tisztviselővel és felháborodva hagyta ott a táviróhivalt. Ha egész Oroszországban így értelmezik a rendeletet, akkor a közönségnek nem valami nagy mulatsága lehet a táviratozás.

— (Konstantinápolyi képek.) Konstantinápolyból írják: Az idegen, aki most az Aranyiszarvánál partra lép, elsodálkozik, hogy a várt harcizajnak és harcolásnak nyomaival sem találkozik. A szűk, zeg-zugos utcákban elcsitult a láma, s az emberek fojtott hangon beszélnek meg egymásközt a haretér eseményeit, amelyről azonban a török főváros lakóinak csak nagyon hiányos és bizonytalan értesülései vannak. Csak csöppenként és cukorban adogatják be nekik a haretéri szomorú hírek keserűségét. Pedig a nép tudja, hogy a bolgár hadsereg ott áll a város kapuja előtt, de azért rendületlenül hiszi és reméli, hogy még megfordul a hadiszerecsenc. Konstantinápolyban mindjárt a háboru kitérősekor kihirdették az ostromállapotot. Éjjel után csak rendőrségi igazolvánnyal szabad az utcára lépni. Nyomasztó, félelmetes csend honol éjszaka egész Konstantinápolyban; éjjeli őrk, rendőrök és katonai őrzáratok ügyelnek a csendre és rendre. És ebben a dermedt csendben lassan, szinte lopva gördül végig az utcákon a sebesülteket szállító kocsi és társzekerek vértelen sora! Minden éjszaka újabb és újabb szálimány érkezik; viszik szegényeket a kórházakká átalakított kaszárnyákba. Itt fekszenek százával összezsúfoltan és szótlan megadással türik sorukat. A nyugati országokból naponként orvosok és ápolók érkeznek ide kötőszerekkel, hogy segítségére legyenek a Vörös Félholdnak. A diplomaciai testület hölgytagjai előljárnak az irgalmasság gyakorlásában. Így például őrróf Pallavicini osztrák és magyar nagykövet felesége, a Tach-Kisla-kaszárnyában elhelyezett száz sebesült török katona ápolását és gondozását vállalta magára és egyúttal gyűjtést indított a monarchiában a sebesültek javára. A minap tíz magyar hölgy érkezett ide, hogy az őrgófné felhívására részt vegyenek a sebesültek gondozásában. Ez pedig nem könnyű munka, mert a kaszárnyák és a szükségbarakok higiénikus berendezése nagyon hiányos és kezdetleges. Már sokkal jobban jártak azok a sebesültek, akiket nem a török kaszárnyákban helyeztek el, hanem akik a külföldiek kórházaiban kaptak helyet. Az osztrák és magyar kórház is egészen megtelt török sebesültekkel. Ezek a szerencsétlenek megrázó jeleneteket mesélnek el haretéri élményeikből. Amikor őket a kórházakban elhelyezték, nem is a sebesülésük miatt panaszkodtak szegények, hanem a rettentő, kínzó éhség miatt. Hát! zsájkjuk tele volt patronnal, de kenyér egy morzsa se akadt ben-